

Svenska som andraspråk

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts.

Syfte

Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om svenska språket. Genom att undervisningen utgår från ett andraspråksperspektiv ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt svenska tal- och skriftspråk samt andra former för kommunikation, så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan och vågar uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Därigenom ska eleverna ges möjlighet att utveckla sitt svenska språk för att tänka, kommunicera och lära. Eleverna ska även ges möjlighet att utveckla olika strategier för hur man lär sig språk samt strategier för att stödja den egna kommunikationen. I undervisningen ska eleverna stimuleras att utveckla och uttrycka tankar utifrån sin kunskapsnivå och sina språkliga resurser. Kraven på språklig korrekthet ska relateras till olika stadier i andraspråksutvecklingen. Det innebär att undervisningen ska ge eleverna rika möjligheter att kommunicera i tal och skrift på svenska, utan att det ställs för tidiga krav på språklig korrekthet.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva på svenska. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur man formulerar egna åsikter och tankar i olika slags texter och genom skilda medier. Undervisningen ska även syfta till att eleverna utvecklar förmågan att skapa och bearbeta texter, enskilt och tillsammans med andra. Eleverna ska ges möjlighet att kommunicera i digitala miljöer med interaktiva och föränderliga texter. Eleverna ska även stimuleras till att uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer. Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur man söker och kritiskt värderar information från olika källor.

I undervisningen ska eleverna få möta och utveckla kunskaper om skönlitteratur. Eleverna ska ges möjlighet att läsa och reflektera över skönlitterära verk i olika genrer. Undervisningen ska också bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om olika former av sakprosa. I mötet med olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt svenska språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden.

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om svenska språkets uppbyggnad och om dess uttal, ord och begrepp samt om hur språkbruk varierar beroende på sociala sammanhang och medier. På så sätt ska undervisningen bidra till att stärka elevernas medvetenhet om och tilltro till den egna språkliga och kommunikativa förmågan. Undervisningen ska också bidra till

att eleverna får förståelse för att sättet man uttrycker sig på kan få konsekvenser för en själv och för andra människor. Därigenom ska eleverna ges förutsättningar att ta ansvar för det egna språkbruket i olika sammanhang och medier.

Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift samt med andra former för kommunikation,
- förmåga att läsa och reflektera över skönlitteratur och andra texter, och
- förmåga att söka information från olika källor och värdera dessa.

Centralt innehåll

I årskurs 1– 3

Läsa och skriva

- Gemensam och enskild läsning. Läsrelaterade aktiviteter och strategier för att förstå och avkoda ord, begrepp och enkla texter.
- Läsriktning och sambandet mellan ljud och bokstav i jämförelse med andra språk eleven kan.
- Att resonera om innehållet i olika texter.
- Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva ord, meningar och enkla texter. Skapande av texter där ord och bild samspelar, såväl med som utan digitala verktyg.
- Handstil och att skriva med digitala verktyg.
- Språkliga strukturer och normer. Ords böjningsformer och meningsbyggnad med sambandsord, i jämförelse med andra språk eleven kan. Grundläggande skrivregler med gemener och versaler samt de vanligaste skiljetecknen.
- Alfabetet.

Tala, lyssna och samtala

- Strategier för att lyssna, förstå och göra sig förstådd, genom kroppsspråk, bilder och tecken samt genom att använda olika språk som resurs.
- Strukturerade samtal. Att berätta om vardagliga händelser samt att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Att lyssna, ställa frågor och ge kommentarer. Fraser och uttryck samt ords värdeladdning.
- Att ge och ta emot muntliga instruktioner.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande. Föremål, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel som kan stödja presentationer.
- Uttal, betoning och satsmelodi samt uttalets betydelse för att göra sig förstådd. Svenska språkets uttal i jämförelse med andra språk eleven kan.

Texter

- Skönlitteratur för barn. Sånger, muntligt berättande, bilderböcker och sagor. Texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.
- Sakprosatexter för barn. Beskrivande, förklarande och instruerande texter.
- Muntliga texter, till exempel radioprogram för barn och inlästa texter.
- Texter som kombinerar ord och bild samt texter i digitala miljöer för barn.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel grafiska modeller, ramsor och sånger.
- Ord och begrepp för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Hur ord och yttranden uppfattas av omgivningen beroende på kroppsspråk och tonfall. Språkbruk samt möjligheter och risker vid egen kommunikation i digitala medier.
- Ord och begrepp för att benämna elevnära händelser och föremål i elevens vardag, i jämförelse med andra språk eleven kan.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i källor för barn.
- Hur texters avsändare påverkar innehållet.

I årskurs 4– 6

Läsa och skriva

- Gemensam och enskild läsning. Sambandet mellan ljud och bokstav i jämförelse med andra språk eleven kan. Läsrelaterade aktiviteter och strategier för att förstå, avkoda och tolka ord, begrepp och texter.
- Att återge delar av innehållet i olika texter samt resonera om budskap och handling i texterna.
- Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva enkla texter. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.
- Grundläggande textbearbetning.
- Handstil och att skriva med digitala verktyg.
- Språkliga strukturer och normer. Ords böjningsformer och meningsbyggnad med sambandsord, i jämförelse med andra språk eleven kan. Gemener och versaler samt skiljetecken.
- Digitala verktyg för stavning och ordförståelse.
- Alfabetet och alfabetisk ordning.

Tala, lyssna och samtala

- Strategier för att förstå och göra sig förstådd genom omformuleringar, bilder och tecken samt genom att använda olika språk som resurs.
- Utmärkande drag i talspråket som kan försvåra förståelsen: reduktioner, assimileringar och talhastighet.

- Olika former av strukturerade samtal. Att lyssna aktivt, ställa frågor samt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter i olika samtalssituationer och i samband med demokratiska beslutsprocesser.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande. Disposition med inledning, innehåll och avslutning. Bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel som kan stödja presentationer. Hur gester och kroppsspråk kan påverka en presentation.
- Uttal, satsmelodi och sambandet mellan betoning och betydelse. Svenska språkets uttal i jämförelse med andra språk eleven kan.

Texter

- Skönlitteratur för barn och unga. Bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters budskap, språkliga drag och uppbyggnad. Hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning. Texternas ord och uttryck.
- Några skönlitterärt betydelsefulla barn- och ungdomsboksförfattare och deras verk.
- Sakprosatexter för barn och unga. Beskrivande, förklarande och instruerande texter. Hur deras innehåll kan organiseras samt deras ord och begrepp.
- Muntliga texter, till exempel radioprogram för barn och ungdomar samt inlästa texter.
- Texter som kombinerar ord, bild och ljud samt texter i digitala miljöer.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel bilder och grafiska modeller.
- Ord och begrepp för att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
- Ord och begrepp i både vardags- och skolspråk.
- Formellt och informellt språk. Skillnader i språkanvändning beroende på mottagare, syfte och sammanhang. Språkbruk samt möjligheter och risker vid egen kommunikation i digitala medier.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning i några olika medier och källor, till exempel i böcker, på webbplatser och i söktjänster på internet.
- Hur texters avsändare påverkar innehållet.

I årskurs 7– 9

Läsa och skriva

- Gemensam och enskild läsning. Läsrelaterade aktiviteter och strategier för att förstå, avkoda och tolka olika texter. Att urskilja texters budskap och syfte. Att urskilja innehåll som kan vara direkt uttalat eller indirekt uttryckt i texten.
- Att återge delar av innehållet i olika texter. Att resonera om texter med koppling till upphovsperson, andra texter och egna erfarenheter.

- Gemensamt och enskilt skrivande. Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till olika mottagare. Skapande av texter där ord, bild och ljud samspelar.
- Bearbetning av egna och gemensamma texter till innehåll och form.
- Handstil och att skriva med digitala verktyg.
- Språkliga strukturer och normer. Stavning, meningsbyggnad och textbindning. Ordklasser, kongruens, tempus och genus.
- Digitala verktyg för ordförståelse och språkriktighet.
- Alfabetisk ordning. Hur man hittar i innehållsförteckningar samt i svenska och flerspråkiga ordböcker.

Tala, lyssna och samtala

- Strategier för att förstå och göra sig förstådd genom omformuleringar, bilder och tecken samt genom att använda olika språk som resurs.
- Olika former av samtal. Att uttrycka känslor, tankar och kunskaper, lyssna, ställa frågor och föra resonemang, samt formulera åsikter och argument.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande. Anpassning till syfte, mottagare och sammanhang. Stödord och olika verktyg för att planera och genomföra muntliga presentationer, såväl med som utan digital teknik.
- Svenska språkets prosodi och uttalets betydelse för att göra sig förstådd.

Texter

- Skönlitteratur för ungdomar. Epik, lyrik och dramatik. Texter som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor.
- Berättande texters språkliga drag och uppbyggnad. Miljö- och personbeskrivningar samt dialoger.
- Några skönlitterära betydelsefulla författare och deras verk.
- Sakprosatexter för ungdomar. Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter. Texternas syfte, innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag samt deras ord och uttryck.
- Muntliga texter, till exempel radioprogram för ungdomar samt inlästa texter.
- Texter i digitala miljöer samt andra texter som kombinerar ord, bild och ljud. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag.

Språkbruk

- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel grafiska modeller och stödord.
- Ord och begrepp för att på ett varierat sätt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Ords och begrepps nyanser och värdeladdning.
- Ord och begrepp i både vardags- och skolspråk. Flertydiga ord, synonymer och ords betydelseomfång i jämförelse med andra språk eleven kan. Ordbildning, till exempel sammansatta ord.

- Skillnader i språkanvändning beroende på syfte, mottagare och sammanhang. Språkets betydelse för att utöva inflytande.
- Ansvarsfullt agerande vid kommunikation i digitala och andra medier och i olika sammanhang.

Informationssökning och källkritik

- Informationssökning på bibliotek och på internet, i böcker och massmedier samt genom intervjuer.
- Hur man jämför källor och prövar deras tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningssätt.

Kriterier för bedömning

Kriterier för bedömning av godtagbara kunskaper i slutet av årskurs 3

Eleven visar ett grundläggande ordförråd i samtal om elevnära ämnen och medverkar i att ställa frågor, ge kommentarer och uttrycka åsikter. Eleven medverkar i att berätta om vardagliga händelser.

Eleven skriver kända ord och medverkar i att skriva enkla meningar.

Eleven läser enkla meningar i bekanta och elevnära texter med kända ord. Eleven svarar på frågor om innehållet och visar begynnande läsförståelse. Eleven bidrar i kommunikation om innehållet i texter som eleven lyssnat till.

Eleven medverkar i att söka information från givna källor.

Betygskriterier för betyget E i slutet av årskurs 6

Eleven samtalar om bekanta ämnen och **medverkar** i att upprätthålla samtalen. Dessutom **medverkar** eleven i att förbereda och genomföra enkla muntliga framställningar. Elevens muntliga kommunikation kan innehålla andraspråksdrag.

Eleven skriver **ord och enkla meningar** samt **medverkar** i att skriva och strukturera texter. Elevens texter kan innehålla andraspråksdrag.

Eleven läser texter med bekant innehåll och **kända ord** och **medverkar** i att visa förståelse av texterna. Eleven **bidrar** också till resonemang om innehållet i olika texter.

Eleven **medverkar** i att söka information från givna källor och **bidrar** till resonemang om informationens användbarhet.

Betygskriterier för betyget D i slutet av årskurs 6

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan C och E.

Betygskriterier för betyget C i slutet av årskurs 6

Eleven samtalar om bekanta ämnen och upprätthåller samtalen på ett **delvis fungerande** sätt. Dessutom förbereder och genomför eleven enkla muntliga framställningar på ett **delvis fungerande** sätt. Elevens muntliga kommunikation kan innehålla andraspråksdrag.

Eleven skriver texter med **flera meningar** och strukturerar texterna på ett **delvis fungerande** sätt. Elevens texter kan innehålla andraspråksdrag.

Eleven läser texter med bekant innehåll med **visst flyt** och visar **grundläggande** förståelse av texterna. Eleven för också **enkla** resonemang om innehållet i olika texter.

Eleven söker på ett **delvis fungerande** sätt information från givna källor och för **enkla** resonemang om informationens användbarhet.

Betygskriterier för betyget B i slutet av årskurs 6

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan A och C.

Betygskriterier för betyget A i slutet av årskurs 6

Eleven samtalar om bekanta ämnen och upprätthåller samtalen på ett **fungerande** sätt. Dessutom förbereder och genomför eleven enkla muntliga framställningar på ett **fungerande** sätt. Elevens muntliga kommunikation kan innehålla andraspråksdrag.

Eleven skriver texter med **flera meningar och tydligt innehåll** och strukturerar texterna på ett **fungerande** sätt. Elevens texter kan innehålla andraspråksdrag.

Eleven läser texter med bekant innehåll med **flyt** och visar **god** förståelse av texterna. Eleven för också **utvecklade** resonemang om innehållet i olika texter.

Eleven söker på ett **fungerande** sätt information från givna källor och för **utvecklade** resonemang om informationens användbarhet.

Betygskriterier för betyget E i slutet av årskurs 9

Eleven samtalar om varierande ämnen och **medverkar** i att upprätthålla samtalen. Eleven **medverkar** i att framföra åsikter och argument. Dessutom **medverkar** eleven i att förbereda och genomföra muntliga framställningar. Elevens muntliga kommunikation kan innehålla andraspråksdrag.

Eleven skriver **enkla** texter med flera meningar och tydligt innehåll och **bidrar** till att anpassa texterna till mottagare och syfte. Dessutom **medverkar** eleven i att strukturera texterna. Elevens texter kan innehålla andraspråksdrag.

Eleven läser **enkla** texter och **medverkar** i att visa förståelse av texterna. Eleven **medverkar** i att återge delar av innehållet i olika texter. Eleven **bidrar** också till resonemang om innehållet i olika texter.

Eleven **medverkar** i att söka och välja information från olika källor och **bidrar** till resonemang om informationens trovärdighet och relevans.

Betygskriterier för betyget D i slutet av årskurs 9

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan C och E.

Betygskriterier för betyget C i slutet av årskurs 9

Eleven samtalar om varierande ämnen och upprätthåller samtalen på ett **delvis fungerande** sätt. Eleven framför åsikter och argument på ett **delvis fungerande** sätt. Dessutom förbereder och genomför eleven muntliga framställningar på ett **delvis fungerande** sätt. Elevens muntliga kommunikation kan innehålla andraspråksdrag.

Eleven skriver olika slags texter med flera meningar, varierat ordval, tydligt innehåll och **viss** anpassning till mottagare och syfte. Dessutom strukturerar eleven texterna på ett **delvis fungerande** sätt. Elevens texter kan innehålla andraspråksdrag.

Eleven läser olika slags texter med **visst flyt** och visar **grundläggande** förståelse av texterna. Eleven återger delar av innehållet i olika texter på ett **delvis relevant** sätt. Eleven för också **enkla** resonemang om innehållet i olika texter.

Eleven söker och väljer på ett **delvis fungerande** sätt information från olika källor och för **enkla** resonemang om informationens trovärdighet och relevans.

Betygskriterier för betyget B i slutet av årskurs 9

Elevens kunskaper bedöms sammantaget vara mellan A och C.

Betygskriterier för betyget A i slutet av årskurs 9

Eleven samtalar om varierande ämnen och upprätthåller samtalen på ett **fungerande** sätt. Eleven framför åsikter och argument på ett **fungerande** sätt. Dessutom förbereder och genomför eleven muntliga framställningar på ett **fungerande** sätt. Elevens muntliga kommunikation kan innehålla andraspråksdrag.

Eleven skriver olika slags texter med flera meningar, varierat ordval, tydligt innehåll och **god** anpassning till mottagare och syfte. Dessutom strukturerar eleven texterna på ett **fungerande** sätt. Elevens texter kan innehålla andraspråksdrag.

Eleven läser olika slags texter med **flyt** och visar **god** förståelse av texterna. Eleven återger delar av innehållet i olika texter på ett **relevant** sätt. Eleven för också **utvecklade** resonemang om innehållet i olika texter.

Eleven söker och väljer på ett **fungerande** sätt information från olika källor och för **utvecklade** resonemang om informationens trovärdighet och relevans.